

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

№ 1/9-503 від 18.07.2013

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління (департаменти) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститути післядипломної педагогічної освіти

Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань створення безпечних умов організації навчально-виховного процесу в групі продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу

Надсилаємо для використання у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів Інструктивно-методичні матеріали «Створення безпечних умов організації навчально-виховного процесу в групі продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу».

Зазначені матеріали будуть розміщені на офіційних веб-сайтах Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти www.iitzo.gov.ua та надруковані у фахових журналах.

Додаток: Інструктивно-методичні матеріали на 8 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Додаток
до листа МОН
від 18.07.2013 № 1/9-503

Інструктивно-методичні матеріали
«Створення безпечних умов організації навчально-виховного процесу в
групі продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу»

I. Загальні положення

Інструктивно-методичні матеріали розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону праці».

Державна політика з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в галузі освіти базується на ряді принципів, з яких основними є пріоритет життя і здоров'я учасників навчально-виховного процесу, повна відповідальність роботодавця, власника або уповноваженого ним органу, керівника загальноосвітнього навчального закладу (далі – навчального закладу) за створення належних, безпечних і здорових умов праці і навчання, запобігання нещасних випадків та професійних захворювань.

Безпечні умови навчання і праці створюються відповідним середовищем, що сприяє зміцненню здоров'я, збереженню життя і не спричиняє травмування учасників навчально-виховного процесу.

Проведення занять у групі продовженого дня повинно відповідати вимогам безпеки відповідно до:

Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14 серпня 2001 року № 63;

Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2004 року № 601, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 вересня 2004 року за № 1121/9720;

Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 жовтня 2009 року № 1121;

Державних будівельних норм ДБН В.2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів», затверджених наказом Державного комітету України у справах містобудування і архітектури від 27 червня 1996 року № 117;

Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України, затверджених наказом Міністерства освіти України, Головного управління Державної пожежної охорони МВС України від 30 вересня 1998 року № 348/70, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 17 грудня 1998 року за № 800/3240 (далі – Правила пожежної безпеки);

Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533;

Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01 серпня 2001 року № 563, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 листопада 2001 року за № 969/6160 (далі - Положення про організацію роботи з охорони праці).

II. Основні вимоги безпеки під час навчально-виховного процесу

Організація і проведення навчально-виховного процесу у групі продовженого дня в початковій та основній школах здійснюється вихователем, учителем іншим працівником навчального закладу (далі - вихователь). Склад групи продовженого дня і прізвище вихователя затверджуються наказом керівника навчального закладу на початку навчального року.

Навчальні приміщення (класні кімнати, кабінети) повинні бути віддалені чи ізольовані від приміщень, що є джерелами шуму, запахів (майстерні, спортивні, актові зали, їдальні, харчоблоки тощо) та об'єктів можливої підвищеної небезпеки для учнів.

Приміщення для відпочинку (сну) учнів 1 класу слід обладнати в окремій кімнаті (блоці), де відсутні шуми та запахи. Під час сну вихователь має стежити за учнями, котрих розміщують на другому ярусі ліжок, утримуючи в належному стані поручні, паски для їхнього страхування. Тривалість відпочинку (сну) першокласників 1,5 год.

У приміщеннях навчального закладу, зокрема, в класних кімнатах (кабінетах) температура повітря повинна бути 17 – 20 °С, у спальних приміщеннях – 18 – 20 °С.

Відповідно до вимог повітряно-теплого режиму класні кімнати (кабінети) слід провітрювати на перервах. Наскрізне провітрювання навчальних приміщень слід здійснювати до початку і після закінчення занять, на великих перервах. Фрамугами та кватирками слід користуватися протягом всього року. Вікна дозволяється відчиняти вихователю або техпрацівникові у приміщеннях лише 1-го поверху. На другому та третьому поверхах можна відкривати лише фрамуги, кватирки.

У разі несправності будь-якого шкільного обладнання, меблів учні мають негайно припинити користування ними, вихователь повинен повідомити про це керівника або завідувача господарською частиною навчального закладу.

Пожежна безпека в групі продовженого дня забезпечується відповідно до Правил пожежної безпеки, зокрема, не дозволяється використовувати джерела відкритого вогню (свічки, газові лампи та ліхтарі тощо), нестандартні електронагрівальні пристрої з метою опалення класних приміщень,

використовувати електроплитки, електрочайники, кип'ятильники для приготування їжі, за винятком спеціально обладнаних приміщень.

У разі виникнення пожежі вихователь має негайно організовано вивести учнів з приміщення навчального закладу згідно з планом евакуації, повідомити про це адміністрацію навчального закладу, викликати службу порятунку за відповідним номером телефону. При евакуації вихователю необхідно переглянути усі шафи, столи, де учні могли б заховатися, останнім вийти з приміщення класної кімнати, закривши щільно вікна і двері, щоб полум'я не поширювалось до інших приміщень.

При незначному загорянні слід негайно відключити електроприлади та загасити полум'я первинними засобами пожежегасіння, можна збити полум'я одягом, накрити мокрою тканиною. Таку роботу виконують вихователі, технічні працівники (дорослі). Вогнегасники мають розміщуватися на стендах або пожежних щитах, про місце знаходження яких зазначається у планах евакуації зі шкільного приміщення.

Для практичного застосування правил безпеки під час евакуації необхідно проводити навчальну евакуацію учнів під час проведення Дня цивільного захисту в навчальному закладі.

У класній кімнаті (кабінеті) групи продовженого дня мають бути розміщені правила поведінки учнів на прогулянках, інструкції з пожежної та електробезпеки, правила дорожнього руху тощо.

III. Організація та безпечне проведення навчально - виховної роботи з учнями у групі продовженого дня

3.1. Вимоги щодо організації навчально-виховного процесу

Відповідальність за життя і здоров'я учнів під час проведення занять у групі продовженого дня покладається на вихователя, який проводить їх.

Під час проведення занять у групі продовженого дня учням дозволяється перебувати в класних кімнатах, кабінетах, спортзалі, шкільних майстернях лише під наглядом вихователя, користуватися спортивним інвентарем, займатися на спортивних майданчиках з тренажерним спортивним обладнанням після проведення вихователем інструктажу з безпеки проведення таких занять. Під час проведення спортивних занять учні мають користуватися спортивним одягом та взуттям, що відповідають їхньому розміру.

Учням не дозволяється залишати територію навчального закладу без дозволу вихователя. Це може призвести до небезпечних ситуацій, що спричиняють нещасні випадки.

Одним із видів діяльності учнів у групах продовженого дня є рухлива активність на повітрі до початку самопідготовки (прогулянки, рухливі і спортивні ігри, суспільно – корисна праця на пришкольній ділянці тощо), а після завершення самопідготовки – участь у заходах емоційно-розвивального характеру (робота в гуртках, ігри, вікторини, підготовка і проведення

концертів художньої самодіяльності тощо). Тривалість прогулянки для учнів протягом дня має бути не меншою, ніж 1,5 год.

Під час самопідготовки учні мають дотримуватися правил безпечної поведінки, як під час уроків. Учні, які виконали завдання самопідготовки раніше інших, слід завантажити іншими видами робіт з навчальної діяльності (за вибором учня).

Для профілактики стомлюваності, зору, зняття напруження та формування правильної постави учнів початкової і основної школи на заняттях (уроках) у групі продовженого дня слід проводити фізкультпаузи, фізкультхвилинки, гімнастику для очей (через кожні 15 – 20 хв навчальної діяльності протягом заняття).

На перервах учні повинні дотримуватися правил безпеки: не бігати коридорами, не штовхатися, не застосовувати фізичну силу проти товаришів, не влаштовувати бійки, не ображати інших тощо, не сідати на підвіконня, перила східців, елементи системи опалення тощо. Рухатися коридором слід з правого боку, підніматися та спускатися на поверхи приміщення - сходами праворуч.

Для організації і контролю порядку у другій половині навчального дня (групах продовженого дня) призначається щоденне чергування вихователів згідно з графіком, затвердженим керівником навчального закладу.

Учні мають виконувати вказівки вихователя, чергового вихователя (учителя) щодо дотримання правил безпечної поведінки, адекватно реагувати на зауваження та пропозиції дорослих, чергових учнів.

До господарських, технічних приміщень навчального закладу вхід учням без дозволу вихователя забороняється.

Під час роботи в групі продовженого дня вихователь повинен звертати увагу учнів на вимоги безпеки до об'єктів можливої підвищеної небезпеки на території навчального закладу, перелік яких визначається керівником навчального закладу в плані роботи з цивільного захисту.

Ігри з учнями на території навчального закладу слід проводити, як правило, на ігрових майданчиках, засипаних піском або гравієм, чи ділянках з трав'яним покривом (засіяних невисокою травою).

Не дозволяється стороннім особам відвідувати учнів під час проведення занять без дозволу чергового вихователя (учителя), чергового заступника керівника навчального закладу.

На підставі заяви батьків (осіб, які їх замінюють) дозволяється відпускати учнів у зручний для батьків час у супроводі дорослих (родичів, старших учнів, інших осіб, які вказані у заяві). Якщо за заявою батьків (осіб, які їх замінюють) учневі дозволено залишати групу продовженого дня і самостійно прямувати додому після закінчення занять, відповідальність за здоров'я і життя учня несуть батьки (особи, які їх замінюють).

Після закінчення занять у групі продовженого дня учні в супроводі вихователя організовано залишають класну кімнату (кабінет) і приміщення навчального закладу.

Після закінчення занять у групі продовженого дня чи позакласних заходів перебування учнів у приміщенні та на території навчального закладу не дозволяється.

3.2. Вимоги до організації суспільно - корисної праці та робіт з самообслуговування учнів

Під час проведення занять у групі продовженого дня учні беруть участь у різних видах трудової діяльності навчального закладу. При цьому вони повинні дотримуватися правил безпеки і дбайливо ставитися до шкільного майна.

До трудової діяльності в навчальному закладі відноситься суспільно-корисна праця, самообслуговування та інші види діяльності: утримання в чистоті і порядку класної кімнати (кабінету), спортивних майданчиків, робота на пришкольніх ділянках (озеленення, посадка, полив, догляд за рослинами тощо), робота в куточку живої природи, садках, оранжереях, теплицях тощо.

Усі види робіт повинні проводитися з дотриманням правил охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу.

У процесі самообслуговування учні можуть виконувати прибирання класних кімнат (кабінетів) лише вологим методом з наступним провітрюванням приміщення. Миття підлоги дозволяється учням лише з 10 років з використанням швабри і гумових рукавичок.

Учні 2 – 4 класів можуть брати участь у прибиранні території навчального закладу, доглядати за квітами, а учні 5 – 9 класів – у генеральному та щоденному прибиранні пришкольньої ділянки (підмітати, очищувати від снігу, саджати, поливати дерева тощо). Одноразова тривалість роботи із самообслуговування учнів 2 – 4 класів не повинна перевищувати 30 хв (1 год на тиждень), для учнів 5 – 9 класів – 45 хв (2 год на тиждень). Учні повинні працювати у спеціальному одязі (відповідне взуття, халат чи фартух, головний убір, гумові рукавички).

Перед кожним видом праці вихователь повинен провести інструктаж з безпеки роботи з відповідними інвентарем та пристосуванням.

Учні не допускаються до виконання роботи, що є небезпечною для їхнього життя і здоров'я (робота із значним фізичним навантаженням, миття вікон, використання хімічних речовин для прибирання, очищення даху від снігу, льоду, перенесення скла та виробів з нього, прибирання санітарних кімнат, сходів, спортивних приміщень, догляд за хворими тваринами тощо).

3.3. Вимоги до забезпечення учнів групи продовженого дня питною водою і харчуванням

Для забезпечення учнів питною водою обладнуються питні фонтанчики, автоматичні крани з температурою води не більше + 25° С. Допускається

забезпечення класної кімнати (групи) спеціальними ємкостями (пляшками) з питною водою та одноразовими склянками.

Організація харчування учнів у навчальному закладі здійснюється відповідно до нормативних документів Міністерства охорони здоров'я України.

При харчоблоці навчального закладу повинні бути списки учнів, які знаходяться на диспансерному обліку і потребують дієтичного харчування.

Вихователь зобов'язаний чітко організовувати харчування учнів згідно з порядком, визначеним відповідним наказом керівника навчального закладу.

Контроль за організацією харчування та правилами поведінки учнів у їдальні здійснює вихователь.

3.4. Вимоги до організації та безпечного проведення екскурсій, походів, практичної діяльності в доквіллі

Практична діяльність учнів групи продовженого дня у доквіллі здійснюється з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей, пізнавальних можливостей, здібностей, інтересів учнів, зі створенням безпечних умов для їхнього життя і здоров'я.

Рішення про можливість проведення прогулянки, екскурсії тощо на відкритому повітрі приймає вихователь.

При спекотній погоді бажано не проводити прогулянки під відкритим сонцем. У таку погоду учні мають знаходитися під тентом чи спеціальним накриттям або в бесідках з покрівлею. Знаходячись на сонці, кожен учень (учениця) має одягнути головний убір.

У дощову, засніжену погоду прогулянки на свіжому повітрі проводяться під накриттям – тентами, у захищеному від вітру та снігу місці.

Для організації та проведення місцевих екскурсій, походів у межах міста, села наказом директора навчального закладу призначається керівник екскурсії (учитель, вихователь), який визначає маршрут екскурсії, готує відповідні документи на її проведення.

Перед проведенням екскурсії керівник повинен ретельно обстежити ту ділянку природного оточення, куди будуть приведені учні, обрати безпечні місця, де відсутні небезпека нападу хижих, отруйних тварин (змій, павукоподібних, багатоніжок тощо); болота, трясовини тощо.

Підготовлену інформацію про місцеву фауну та флору, про можливі зустрічі з небезпечними та хижими тваринами, з отруйними рослинами, грибами під час екскурсії (походу) та способи захисту від них керівник екскурсії має повідомити учасників.

Місце екскурсії та відстань до неї визначається, виходячи з фізичних можливостей учнів. При цьому слід урахувати особливості дороги і стан погоди.

Перед проведенням екскурсії (походу) слід провести інструктаж з питань безпечної поведінки учнів під час заходу. До організації та проведення практичної діяльності в доквіллі доцільно залучати і батьків.

Під час перевезення учнів до місця екскурсії (походу) за допомогою транспорту (залізничного, автотранспорту, міського електротранспорту тощо) слід користуватися правилами безпеки, що зазначені в Основних вимогах щодо забезпечення безпечного перевезення пасажирів під час здійснення нерегулярних пасажирських перевезень, затверджених наказом Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України від 25 травня 2007 року. № 450/167, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 червня 2007 року за № 614/13881.

3.5. Планування роботи вихователя групи продовженого дня з питань безпеки життєдіяльності

Відповідно до листа Міністерства освіти України від 15 травня 1995 року № 1/9-169 до посадової інструкції вихователя мають вноситися конкретні обов'язки та відповідальність з безпеки життєдіяльності.

До плану роботи вихователь групи продовженого дня включає пункти щодо:

- проведення днів, тижнів, місячників, заходів з актуальних питань безпеки життя і здоров'я учнів;

- перегляду фільмів про шкідливість тютюнопаління, наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, ігроманії з урахуванням вікових особливостей дітей; проведення бесід, творчих конкурсів, читання науково-популярної літератури з різних аспектів здорового способу життя і профілактики захворювань, інших питань безпеки життєдіяльності;

- організації, підготовки та оформлення матеріалів виставок, стендів з питань безпеки життєдіяльності тощо.

Особливу увагу слід приділити роботі з попередження побутового травматизму, ознайомленню з діями у разі виникнення нещасних випадків у побуті, наданню першої домедичної допомоги потерпілим.

Планування роботи в групі продовженого дня передбачає проведення групових занять, конкурсів, спортивних змагань, стартів та інших культурно-масових заходів, що сприяють зміцненню здоров'я учнів, вчать учнів правил безпечної поведінки під час навчально-виховного процесу і в побуті.

При організації і проведенні планової роботи в групі продовженого дня слід використовувати навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання, що знайомлять учнів з правилами безпечної поведінки.

3.6. Порядок проведення та реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності в групі продовженого дня

Відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці перед початком навчального року на першому занятті в групі продовженого дня та перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів тощо, а також перед початком канікул вихователь проводить з учнями первинний інструктаж з безпеки

життєдіяльності, який реєструється в журналі групи продовженого дня відповідно у графах «Короткий запис виховних заходів» або «Час проведення та зміст спортивної години, прогулянок».

Позаплановий інструктаж з учнями проводиться у разі нещасного випадку, що трапився під час навчально-виховного процесу.

Цільовий інструктаж проводиться з учнями перед проведенням позакласних, позашкільних заходів (екскурсії, походи, спортивні змагання тощо), суспільно-корисної праці (прибирання територій, приміщень, робота на навчально-дослідних ділянках тощо).

Позаплановий та цільовий інструктажі проводить вихователь, який відповідає за проведення заходу.

Реєстрація позапланового та цільового інструктажів здійснюється у журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, що знаходиться в класній кімнаті (кабінеті).

Інструктаж з безпеки життєдіяльності перед проведенням спортивних ігор, прибиранням території навчального закладу, інших робіт у групі продовженого дня не реєструється у вищезазначеному журналі, запис про проведення такого інструктажу вихователь робить у журналі групи продовженого дня.

Реалізація вихователем вимог безпеки життєдіяльності учнів гарантує їх безпеку навчання у групі продовженого дня.